

El llenguatge

Una regla d'or (I)

1/X(1970)

Hi ha un aspecte molt concret de l'ús dels pronoms relatius —el qual, preveient els errors que origina, posen especialment en relleu tots els manuals de gramàtica normativa— que no sembla que presenti cap dificultat especial però que, de fet, es revela com un obstacle insuperable per a alguns informadors radiofònics que han demostrat una decidida voluntat d'aconseguir l'elocució catalana correcta que exigeix llur delicada missió (i que no cal dir que es manifesta en tots els textos d'autors poc experts que no han estat revisats per un corrector competent). Tot i que sobre aquesta qüestió no es pot pas dir gran cosa que no s'hagi dit ja moltes vegades, creiem que és ben justificat d'insistir-hi amb algunes indicacions molt concretes i precises, sense deixar de recomanar, a més, a qui desitgi resoldre aquesta qüestió tan essencial de la construcció catalana d'una manera definitiva —si no, les ensopegades són contínues i inevitables— que no hi planyi un parell d'horetes d'estudi atent amb l'ajuda de qualsevol tractat gramatical.

Ens referim a les oracions de relatiu que han d'ésser introduïdes per una preposició, perquè així ho exigeix la natura del complement que representa el pronom relatiu que les enllaça amb la seva principal. Els termes relatius adequats en aquests casos són el relatiu compost el qual o bé, amb el mateix valor, els relatius forts qui (si es tracta de persones) i què (si es tracta de coses). I en lloc d'aquests relatius, repetint incansablement, tossudament, una falta gramatical, com hem dit, insistentment denunciada, hom recorre al conjunt el que o bé —cosa que ja constitueix una certa novetat— al relatiu feble que. Vet aquí uns quants exemples d'aquest cas que hom pot sentir cada dia escoltant la radiació de notícies en català: S'ha celebrat una reunió «en la que» han participat... Han fet públic un comunicat «en el que» donen a conèixer... Fou rebut pel president, «amb el que» va conversar durant... Han visitat l'alcalde de la ciutat, «al que» han comunicat l'estat... Han pres uns acords «dels que» no s'ha facilitat informació a... Segons unes notícies «de les que» s'ha fet ressò...
¿Tan difícil és, realment, d'aplicar en aquests casos la regla d'or segons la qual quan el grup el que (o la que, els que i les que) es substituïble per el qual (o la qual, els quals i les quals), veu dir que cal fer necessàriament aquesta substitució?

Albert Jane